

OBSAH

Předmluva	7
1. Fenomén „dětská řeč“ a jeho zkoumání	9
1.1 Historie vědeckého zkoumání dětské řeči	10
1.2 Informační zdroje k výzkumu dětské řeči a komunikace	13
2. Osvojování jazyka a vývoj řeči u dětí: Teoretické explanace	17
2.1 Teorie osvojování jazyka podle Chomského	17
2.2 Současné koncepte ve vývojové psycholingvistice	24
Racionalistický přístup	25
Empiristický přístup	29
Interakční přístup	33
3. Charakteristiky vývoje dětské řeči: Výzkumné evidence	35
3.1 Prenatální kořeny jazyka a komunikace dětí	35
3.2 Počáteční jazykový input	37
Prozodické vlastnosti jazykového inputu	38
Fonémový repertoár jazykového inputu	41
Schopnost kojenců učit se komunikovat	43
3.3 Počáteční stadia vývoje řeči	45
Kdy nastává přechod od percepce řeči dospělého k porozumění řeči dospělého?	46
Kdy děti začínají mluvit?	48
4. Konstruování jazykové a komunikační kompetence dětí	51
4.1 Konstruování gramatické kompetence	51
Mechanismus osvojování gramatických prostředků u dětí	57
Osvojování syntaxe	60
Osvojování tázacích konstrukcí	65
Osvojování souvětých konstrukcí	66
4.2 Konstruování sémantické (lexikální) kompetence	67
Rané období vývoje dětské slovní zásoby	68
Osvojování významů slov	72
Osvojování druhů slov	74
Akcelerace vs. kontinuální vývoj dětské slovní zásoby	76
Diference ve vývoji slovní zásoby mezi dívkami a chlapci	78
Příčiny genderových rozdílů v osvojování slovní zásoby dětmi	83
4.3 Předškolní období vývoje dětské slovní zásoby	85

5. Jazykový input	93
Současné pojetí role jazykového inputu	93
Základní jazykový input: mateřština / mateřská řeč	96
Řeč matek a řeč otců	98
Jazyková senzitivita matek	101
Dlouhodobé efekty řeči matek	104
Vliv frekvence slov v jazykovém inputu	107
Jazykový input z širšího komunikačního prostředí	108
6. Osvojování komunikační kompetence a charakteristiky dětské komunikace	111
Komunikační chování dětí a jejich interakční (pragmalingvistické) dovednosti	113
Podpůrná role dospělých v rozvíjení komunikace dětí	117
Vliv různých faktorů na komunikaci dětí s dospělými	119
6.1 Osvojování pragmatických typů výpovědí (řečových aktů) dětmi	120
Role otců v rozvíjení komunikace dětí	123
6.2 Komunikace dětí s dětmi	124
7. Komunikační kompetence dětí a vliv předškolní edukace	129
7.1 Podpora jazykové a komunikační kompetence dětí v mateřských školách	130
7.2 Reálná komunikace dětí v mateřských školách	133
7.3 Komunikace učitelek mateřských škol s dětmi	141
8. Sociální a kulturní determinanty vývoje řeči a komunikace dětí	145
8.1 Sociální faktory rodinného prostředí	146
Bernsteinova teorie o sociální podmíněnosti jazykových kódů dětí	147
Další poznatky o sociální podmíněnosti vývoje dětské řeči	149
Jazykový input v sociálně odlišných rodinách	152
8.2 Faktory národních a etnických kultur	155
8.3 Komplexní vliv sociálních, rasových a kulturních faktorů	158
9. Dětský bilingvismus	161
9.1 Fenomén bilingvismus	162
9.2 Dětský bilingvismus a jeho zdroje	164
9.3 Vliv jazykového inputu rodičů na bilingvismus dětí	167
Vývoj slovní zásoby bilingvních dětí	172
Pozitivní nebo negativní efekty dětského bilingvismu?	173
Na závěr	177
Příloha: Metody a nástroje aplikované ve zkoumání dětské řeči a komunikace	179
Literatura	185
Seznam rámců	195
Seznam tabulek	196
Rejstřík věcný	197